



Inspirationskatalog til dagplejesamarbejde

Inspirationskataloget er sammensat på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse i efteråret 2022, som led i projektet Dagplejernes Bibliotek v. Viborg Bibliotekerne, støttet af Slots- og Kulturstyrelsen.

Formålet med kataloget er at give ideer til måder at gribe dagplejesamarbejdet an.

Vil I have klargjorte forløb, som er lige til at bruge, findes disse på <https://www.sprogsporet.dk/dagplejesamarbejde> under *Forløb til brug med dagplejen*.

Bogbus

Det mobile bibliotek er en måde at give et bibliotekstilbud til alle - også de dagplejere, som bor langt væk fra en biblioteksfilial. Der kan både være tale om en egentlig bus, som dagplejerne kan komme op i, eller det kan være en mindre bil pakket med materialer, som besøger legestuer eller andre samlingssteder. Udover mulighed for at låne og aflevere materialer kan der desuden være tilbud om højtlesning, film, musik, teater eller lign. kulturel aktivitet.

Beskrevet af:

Ringsted Bibliotek (andre har også givet deres besyv med på baggrund af tidligere erfaringer, men har måttet nedlægge initiativet)

Formål med aktiviteten:

At bringe biblioteket tættere på dagplejerne og give lettere adgang til bøger, for derved at øge børnenes ordforråd, sprogforståelse og læselyst.

Antal deltagere til aktiviteten:

3 dagplejere pr. gang

Varighed:

1,5 time

Kort beskrivelse af aktiviteten:

Vi besøger den kommunale legestuer, hvor dagplejerne mødes og betjener dem med vores bogbus. Der tilbydes film, dialogisk læsning og udlån/aflevering af materialer.





Sådan forberedes og gennemføres aktiviteten:

- Film og historie til dialogisk læsning vælges.
- Materialer til aldersgruppen pakkes i bogbussen.
- Legestuen besøges.

Det skal I bruge for selv at komme i gang:

- En bogbus, varevogn eller lign.
- En udlånsstation, dvs. PC med opkobling og RFID-læser.
- Planlægningsværktøj til at styre ruter m.m. (kan være et almindeligt excel-ark).

Antal dagplejere, som benytter tilbuddet årligt:

40-45 dagplejere

Relaterede ideer:

Minibibliotek ud til forældrekafe og lign. i legestuerne (Ikast-Brande Bibliotek)

Bogdepot

Depoterne er en variant af det mobile bibliotek. I modsætning til i bogbussen kan dagplejerne ikke selv vælge blandt forskellige materialer, men får udleveret et depotsæt, som er pakket på forhånd. Generelt for dagplejedepoterne er, at det er bøger, som skal ud at cirkulere og leve ved dagplejerne. Der er forskellige varianter af kasser og poser, ligesom udlånsperioden varierer. Ofte er det en chauffør, som bringer depoterne ud til de forskellige opsamlingssteder, men det kan også være biblioteksformidleren, som selv tager rundt og evt. kombinerer tilbuddet med mulighed for højtlesning eller lign. kulturel aktivitet.

Beskrevet af:

Ikast-Brande, Lemvig, Ringkøbing-Skjern, Rudersdal, Skive, Svendborg, Vejle og Herning biblioteker

Formål med aktiviteten:

At give adgang til bøger for alle kommunens dagplejebørn, skabe læselyst, styrke børnenes sproglige udvikling og i det hele taget understøtte dagplejens arbejde med de pædagogiske læringsmål.

Antal deltagere til aktiviteten:

I flere kommuner er det et tilbud for alle dagplejere - nogle steder dog kun for dem i landsogne.





Varighed:

Typisk sættes depoterne bare af uden formidling, men kombineres besøget med højtlesning kan varigheden være 30-60 minutter pr. sted, fx i en legestue.

Depoterne udskiftes 2-4 gange årligt. Enkelte steder kun én gang om året, fordi dagplejerne så selv bytter indbyrdes i legestuerne og dermed får variation i bøgerne.

Kort beskrivelse af aktiviteten:

Dagplejerne i et område får på deres samlingssted besøg af en chauffør eller biblioteksformidler, som afleverer nye depotsæt a' 5-20 bøger pr. dagplejer og tager de gamle sæt med retur. Evt. tilbydes dialogisk læsning eller lign. aktivitet med børnene.

I Svendborg inspirerer børnebiblioteket med eksempler fra BOGgladmaterialet til aktiviteter og dialog om den enkelte bog, så dagplejerne kan fordybe sig sammen med børnene. Inspirationsmaterialet fra BOGglad-projektet er frit tilgængeligt på sprogporet.dk/bogglad.

I en enkelt kommune står dagplejekontoret for udskiftningen.

Sådan forberedes og gennemføres aktiviteten:

Forberedelse

- Formidling af tilbuddet overfor dagplejen. Bed fx dagplejekontoret om adgang til fællesmøder.
- Oprettelse af dagplejerne som depotlånere (første gang).
- På biblioteket pakkes og klargøres depoterne, dvs. materialerne udvælges/tjekkes og udlånes.
- Nogle steder pakkes depoterne fra gang til gang, andre steder er det øremærkede materialer, som er taget ud af samlingen og hele tiden cirkulerer.
- Sættene mærkes op med navn på låner og evt. rute i form af kvittering eller lign. udskrift.

Overdragelse

- En chauffør eller biblioteksformidler kører ud med depoterne og leverer dem alt efter lokal aftale hos enten en nærliggende børnehave, legestue eller hjemme hos en dagplejer i gruppen.
- Dagplejere tæt på et folkebibliotek kan evt. selv hente og aflevere deres depotsæt.
- De gamle depotsæt modtages og tages med retur.

Opfølgning

- Alle sæt afnoteres og tjekkes for slidte/ødelagte materialer.
- I nogle kommuner er biblioteket løbende i dialog med den lokale forvaltning om tilbuddet og del-





tager fx i personalemøder med dagplejen.

Det skal I bruge for selv at komme i gang:

- Bil og medarbejder, der kan stå for selve udbringningen.
- Et system til at styre logistikken – ruter og posefordelinger. Meget kan klares med et excelark og genbruges år for år.
- Kasser/poser til pakning og med mulighed for opmærkning med navn/rute - fx en plasticlomme.
- Kuratering/indkøb og evt. registrering af egnede og holdbare bøger til aldersgruppen. Nogle steder tages bøger løbende ud af den faste samling.
- Tid til pakning og anden håndtering af depoterne. Tidsforbruget varierer naturligvis efter antal og efter, om der er tale om standardsæt i fast cirkulation eller sættene pakkes individuelt. Nogle har en uge hver måned, hvor der pakkes. Andre steder gøres det på udlånsvagterne.

Evt. udfordringer:

Den enkelte dagplejer kan være bekymret for, hvorvidt brugen fører til erstatningssager pga. ødelagte bøger. Nogle steder er der en aftale om, at biblioteket henvender sig til dagplejekontoret, hvis der er erstatninger ud over alm. slitage. Man kan også internt have en aftale om at acceptere et vist svind.

Antal dagplejere, som benytter tilbuddet årligt:

Fra nogle få dagplejere og op til cirka 200.

Relaterede ideer:

Temakasser/-poser og emnebestillinger til dagplejen (Herning og Svendborg biblioteker)

Film og aktivitet

Filmvisning foregår typisk på biblioteket og i sammenhæng med andre aktiviteter. Nogle steder skaber biblioteksformidleren blot rammen for filmvisning og evt. leg. Andre steder sættes et egentligt tema for dagen, som så afspejler sig i både filmvalg og tilknyttet højtlesning eller kreative aktiviteter, som biblioteket faciliterer.

Beskrevet af:

Furesø, Egedal, Næstved og Vallensbæk biblioteker





Formål med aktiviteten:

At understøtte børnenes sprogudvikling, pragmatiske sprogbrug og deres mediekendskab ved at koble temaer, bevægelse og kreative aktiviteter med forskellige medieudtryk. Samtidig er det et formål at skabe relationer til dagplejen og præsentere biblioteket som et lærings- og udflugtssted.

Antal deltagere til aktiviteten:

10-50 børn og deres dagplejere pr. gang afhængigt af rum og tilknyttet aktivitet.

Varighed:

30-60 minutter inkl. aktiviteter

Kort beskrivelse af aktiviteten:

Når biblioteket indbyder dagplejen til filmvisning, så er det ofte film fra Filmstriben, som vises i bibliotekets egne lokaler. Et enkelt sted inviteres dog i biografen i sammenhæng med Små Synger Sammen-dagen.

Nogle steder stilles lokalet bare til rådighed for dagplejen sammen med legetøj til fri afbenyttelse. Andre har på forhånd valgt et tema (gerne efter aftale med dagplejen) og en bog til højtlesning. Her supplerer små film med flere vinkler på temaet. Nogle steder brydes de stillesiddende aktiviteter med leg/bevægelse. Der er også biblioteker, som tilbyder kreative aktiviteter koblet til dagens tema. Et enkelt bibliotek giver børnene et lille tegnehæfte med hjem. Se også <https://www.sprogsporet.dk/fold-bogen-ud> for yderligere inspiration.

Sådan forberedes og gennemføres aktiviteten:

Dialog med dagplejerne før, under og efter aktiviteten.

Forberedelse

- Datoer og evt. temaer fastlægges.
- Lokaler bookes.
- Invitationer sendes ud til alle dagplejegrupper.
- Til hvert tema udvælges 2-3 korte film fra Filmstriben og en evt. bog, der passer til målgruppen.
- Evt. bevægelseslege eller kreative aktiviteter planlægges.
- Evt. laves et lille kreahefte, der passer til temaet.

Afvikling på dagen

- Filmvisningsudstyr (lærred og computer) rigges til.





- Evt. legetøj og tegneredskaber eller lign. findes frem.
- Temaet introduceres.
- Filmen vises.
- Evt. tilknyttede aktiviteter afvikles eller dagplejen leger selv.

Det skal I bruge for selv at komme i gang:

- Tid til at lave relationsarbejdet og vedligeholde det.
- Egnet lokale og filmvisningsudstyr (lærred og computer) eller adgang til biograf.
- Evt. legetøj, motorikredskaber, tegneredskaber eller lign.

Evt. udfordringer:

Det kræver tid at oprette forbindelse og vedligeholde kontakten til dagplejen.

Antal dagplejere, som benytter tilbuddet årligt:

5-50 dagplejere med børn afhængigt af kommunens størrelse

Relaterede ideer:

Teater for dagplejen (Sønderborg, Faaborg-Midtfyn, Herning biblioteker)

Højtlesning

Højtlesning eller fortælling er biblioteksklassikere. Imidlertid findes aktiviteten i mange varianter – den kan kombineres i det uendelige med lege, sange, konkrete, udklædning, krea eller film. Nedenfor har forskellige biblioteker givet deres bud på højtlesningstilbud for de yngste børn.

Se også <https://www.sprogsporet.dk/sprogstunder> og <https://www.sprogsporet.dk/fold-bogen-ud> for yderligere inspiration.

Beskrevet af:

Sønderborg, Store Heddinge, Hjørring, Rødovre, Hillerød, Herning og Ikast-Brande biblioteker

Formål med aktiviteten:

At levendegøre børnelitteraturen med en kombination af leg, litteratur, bevægelse, sanseindtryk og sang for derved at øge børnenes ordforråd, sprogforståelse, lydlig opmærksomhed og læselyst.

Antal deltagere til aktiviteten:

5-15 børn med dagplejere pr. gang





Varighed:

15-45 minutter

Kort beskrivelse af aktiviteten:

Ud fra et tema eller en udvalgt bog læses/fortælles en historie for børnene. Gerne med støtte i konkreter (forskellige genstande, som optræder i historien) og ved at involvere børnene med fagter, sang eller lyde. Efterfølgende kan historien evt. leges eller man kan lave kreative aktiviteter. Nogle pakker egentlige forløb i kufferter, som kan tages frem til lejligheden igen og igen.

Hent inspiration i *Leg en bog* på <https://www.sprogsporet.dk/aktiviteter>

Temaer kan fx være venskab, følelser, eventyr, sprog, natur, årstider, højtider og sundhed – hent evt. inspiration i den styrkede pædagogiske læreplan. https://emu.dk/sites/default/files/2021-03/7044%20SPL%20Den_styrkede_paedagogiske_laereplan_21_WEB%20FINAL-a.pdf

Sådan forberedes og gennemføres aktiviteten:

Forberedelse

- Datoer og fortælling/tema fastlægges.
- Lokale bookes.
- Invitationer sendes ud til de relevante dagplejegrupper.
- Evt. bevægelseslege eller kreative aktiviteter planlægges: Mærke, afprøve, hoppe, pege, undersøge, tegne og lign.
- Konkreter og lign. indkøbes/fremstilles.
- Historien gennemlæses/afprøves.

Afvikling på dagen

- Rummet gøres indbydende med et sted, hvor man sidder godt.
- Evt. fremvisningsudstyr (lærred og computer) rigges til.
- Evt. konkreter, legetøj og tegneredskaber eller lign. findes frem.
- Historien fortælles/læses.
- Evt. tilknyttede aktiviteter afvikles eller dagplejen leger selv.

Det skal I bruge for selv at komme i gang:

- Personaleressourcer til planlægning og afvikling.
- Kontakt til dagplejen.





- En god pegebog med formidlingsmuligheder for de mindste.
- Konkreter til fortællingen (Indkøbt, hæklet, lamineret og lign.).
- Udvalgte sange, evt. lamineret.
- Evt. materiale at give med hjem til forældre/dagpleje, fx badges og en folder

Evt. udfordringer:

Udover at det også her kræver tid at oprette forbindelse og vedligeholde kontakten til dagplejen, så kræver læringsmiljøer til de yngste børn en særlig opmærksomhed i forhold til:

- At der ikke kan være mange deltagere ad gangen.
- At det er ressource-tungt, hvis man vælger at tage ud til den enkelte dagplejer/legestue.
- At der skal bruges færre kræfter på voksenstyringen og i stedet gives plads til tryghed og børnenes nysgerrighed.
- Kompetenceudvikling i forhold til at være tryk i sin rolle som formidler til de mindste.

Antal dagplejere, som benytter tilbuddet årligt:

Nogle steder er det svært at få dagplejerne til at bruge tilbuddet, selvom de forholder sig positivt til det. Andre steder bruger 30-50 dagplejere tilbuddet.

Relaterede ideer:

Udstillinger af ting, som dagplejebørnene laver under kreative aktiviteter, knyttet til et tema valgt i samarbejde med dagplejen. Forløbet starter med et fælles afsæt, herefter arbejdes med opgaven hos dagplejeren og der afsluttes med udstilling på biblioteket (Vallensbæk)

Sang og musik

Under navne som Småbørnsswing, Baby Tju-Hej, Dagpleje Jam og Musikalsk Legestue tilbyder flere biblioteker musikalsk aktivitet for de yngste. Sangen kan stå alene eller kobles med musik, rytmik, bevægelse og fortælling afhængigt af de ressourcer, man har lokalt. Man kan måske få et samarbejde med den lokale musikskole – også omkring en årligt tilbagevendende begivenhed som Små Synger Sammen-dagen, der ligesom julen kan være en anledning til at få sangen med i bibliotekets program.

Hent inspiration på <https://sangglad.dk/syng-sammen/> og <https://sangglad.dk/smaa-synger-sammen/>

Se også bøgerne *Sangkuffert: Hæklerier til børnesange* (2021) af Pia Iskov Meulengracht og *Hækl til Sang og Leg - Fyld sangkufferten med figurer fra kendte børnesange* (2021) af Lena Printz & Louise Flemmer.





Færdigudviklede kufferter kan også findes på sprogogleg.dk, hvis man ikke allerede har nogen i samlingen.

Beskrevet af:

Brønderslev, Taastrup, Hedehusene, Hjørring, Tønder, Faaborg-Midtfyn og Sønderborg biblioteker

Formål med aktiviteten:

At skærpe børnenes opmærksomhed på sprogets form, lyd og rytme, at udbrede kendskabet til børnesangskatten og være sammen om sangen. Sangen kan kombineres med dans, fagter og konkrete. Derved kan også balancesans, muskel-ledsans og berøringssans styrkes.

Antal deltagere til aktiviteten:

15-30 børn og deres dagplejere pr. gang

Varighed:

Cirka 1 time alt inklusive

Kort beskrivelse af aktiviteten:

Med udgangspunkt i et tema synges en række sange med børnene. Nogle steder er der pakket en kuffert med bamser eller andre effekter til anledningen. Børnene synger sammen med biblioteksformidleren og/eller en musikpædagog hentet ind til lejligheden. Måske læses der en historie, før sangen begynder. Undervejs kan der kobles fagter, musik eller dans på sangen. Efterfølgende er der gerne mulighed for at spise og lege på biblioteket, evt. mens dagplejerne kan tale med biblioteksformidleren om læsning og bøger.

Sådan forberedes og gennemføres aktiviteten:

Forberedelse

- Datoer og evt. tema fastlægges.
- Lokale bookes.
- Invitationer sendes ud til de relevante dagplejegrupper.
- Sange og evt. aktiviteter planlægges og øves.
- Evt. kuffert med bamser eller andre effekter pakkes.

Afvikling på dagen

- Rummet klargøres.
- Evt. lydudstyr rigges til (kun nødvendigt ved meget store grupper).
- Evt. instrumenter og rekvisitter findes frem.





- Der læses, synges og danses.
- Evt. hjælp til at finde bøger, få historie til madpakken eller lign.

Det skal I bruge for selv at komme i gang:

- Medarbejder der kan synge og har lyst til det!
- Evt. temakufferter med sange og bamser (man kan evt. hækle eller sy selv).
- Evt. sæbebobler og musikinstrumenter – guitar, rasleæg eller lign. rytmeinstrumenter.
- Evt. materiale til at give med hjem til forældre/dagpleje, fx badges og en folder.

Evt. udfordringer:

Værten skal være glad for og god til at synge. Ellers bliver det IKKE godt! Det skal være lysten der driver værket. Det er en fordel - men ikke et krav - at man kan spille på et instrument.

Antal dagplejere, som benytter tilbuddet årligt:

Varierer – nogle steder komme alle dagplejere.

Relaterede ideer:

Sanseleg for de mindste med udgangspunkt i bogen 'Se, rør, føl og leg: En interaktiv sansebog, der opmuntrer til bevægelse' (Hjørring)

Fysiske rum - Sprograketten

Når dagplejen besøger bibliotekerne, er børnene typisk i børnebiblioteket på lige vilkår med andre besøgende børn. Til visse typer af aktiviteter fungerer det dog bedst i et lidt afskærmet lokale uden forstyrrelser. I det følgende beskrives et rum indrettet særligt med sproglig udvikling for øje.

Beskrevet af:

Viborg Bibliotekerne

Formål med aktiviteten:

Sprograketten er et projekt udviklet i samarbejde mellem Viborg Bibliotekerne og PPL sprog, Viborg Kommune. Personale fra begge enheder har været sammen om at udvikle ideerne og samskabe denne indsats for sprogstimulering af de mindste borgere i Viborg kommune.

Sprograketten er et fysisk rum, hvor der er sat øget fokus på sprogtilegnelse og sprogstimulering for de 0 til 6-årige på Hovedbiblioteket i Viborg.

Antal deltagere til aktiviteten:

5 børn





Varighed:

1 time

Kort beskrivelse af aktiviteten:

Konkret er der skabt et fysisk rum, hvor børnene kan udforske, undre sig og hvor der er ro og plads til fordybelse barn og voksen imellem. Rummet benyttes uden personale.

Sprograketten kan bookes af dagplejere, vuggestuer, børnehaver og private familier, som har lyst til selv at på opdagelse i sprograketten. Er rummet ikke booket eller i brug, er alle velkomne til at benytte det.

Biblioteket bruger jævnligt rummet til højtlesning for de mindste.

Sådan forberedes og gennemføres aktiviteten:

- Sprograketten er ikke med formidler, men biblioteksformidlerne holder løbende øje med, at rummet ser ordentlig og præsentabelt ud.
- Bookinger af rummet tjekkes.
- Inventar og tingene i rummet tilses, holdes ved lige og udskiftes.

Det kan I bruge for selv at komme i gang:

- Et egnet lokale
- Sprogkufferter og sangkufferter, dem i Viborg er udviklet af Legeteket i Viborg Kommune
- Udklædning
- Interaktivt gulv / fortælleæppe
- Bøger
- Ipads
- Ting at lege med
- Store puder

Evt. udfordringer:

At få tilbuddet udbredt og synliggjort til rette målgruppe.

Der er en udfordring i, at rummet er ubemandet, så det kræver løbende oprydning.

Antal dagplejere, som benytter tilbuddet årligt:

Antallet kendes ikke.

